

Projecte educatiu

UPETITA

Índex

Context.....	2
Una escola bressol de la universitat.....	2
Qui som.....	2
Eixos educatius.....	3
La confiança en l'infant.....	3
La cura dels moments educatius quotidians.....	3
La promoció de l'esperit investigador.....	4
L'espai, el tercer educador.....	5
El joc al centre.....	6
L'escola oberta a les famílies.....	6
L'equip educatiu.....	7
Referències bibliogràfiques.....	8

Context

Una escola bressol de la universitat

La Upetita és una escola bressol gestionada pel Grau en Mestre d'Educació Infantil i el Cicle Formatiu de Grau Superior d'Educació Infantil Umanresa, una experiència única al nostre país, que aboca l'expertesa de les professionals de l'educació en la definició del cor mateix de l'escoleta.

Una escola bressol que es nodreix de la qualitat i el rigor, la creativitat i el compromís d'estudiants i professorat de la Umanresa, garantia de qualitat, però amb un equip de professionals implicades que, per sobre de tota consideració, situa els nens i nenes al centre del projecte.

La Upetita és un espai creat comptant amb l'expertesa de professionals que dona el ser formadores de mestres: un espai on les decisions es prenen en base a evidències demostrades per la recerca educativa; un espai receptiu a les accions i veus d'infants i famílies, on tothom és escoltat; un espai en equilibri entre el tracte individualitzat i la promoció de la socialització; un espai que aporta riquesa en estímuls de manera natural sense enlluernar-se de sobreestimulació; un espai que combina la calidesa de l'entorn interior amb la fluïdesa de relacions amb l'exterior; un espai de mida molt humana, on tothom coneix tothom.

Qui som

La Fundació Universitària del Bages és una fundació sense ànim de lucre, de finançament privat però d'orientació pública, centrada en la formació de les persones al llarg de la vida, una formació que tenim clar que comença des del més tendre inici. El seu arrelament al territori i la qualitat dels projectes que emprèn, deriven d'iniciatives desenvolupades des dels propis àmbits d'expertesa: salut, empresa i educació.

El recorregut en l'àmbit educatiu es va iniciar el curs 2008-2009 amb la creació d'un Grau en Mestre d'Educació Infantil que des dels inicis es caracteritza per la coherència teoria-pràctica i per l'atenció personal; el curs 2015-2016 es va inaugurar el *Lab 0_6, Centre de Descoberta, Recerca i Documentació per a l'Educació Científica a les Primeres Edats*, i també el *Lab sobre Rodes que va a totes les escoles bressol de Catalunya* que ofereix experiències gratificants d'acostament a la ciència a infants en grups escolars o en visites familiars el curs 2017-2018 s'estrena el Centre per la Innovació i Formació en Educació (CIFE), enfocat a la formació permanent del professorat i el curs 2018-2019 s'amplia l'oferta amb la creació del Cicle Formatiu de Grau Superior d'Educació Infantil.

El creixement continu de propostes lligades a l'àmbit educatiu porta el curs 2020-2021 a iniciar la construcció d'un nou edifici que visibilitza, unifica i obre noves possibilitats a tots aquests projectes. L'edifici UEducació permet augmentar l'oferta formativa i visibilitat del CIFE, obrir un *Centre de Documentació* de referència en literatura infantil i juvenil (col·lecció Josep Mª Aloy), augmentar l'oferta del Lab a infants de 6 a 8 anys i millorar-ne la ja existent de 0 a 6, i crear la llar d'infants Upetita, testimoniatge físic de la determinació de la universitat per concretar pràctiques coherents amb les explicacions teòriques de referència, evitant els discursos buits. Un Grau i un Cicle creadors d'espais educatius de qualitat adreçats directament a infants, una experiència referent en el món universitari.

Eixos educatius

La confiança en l'infant

En confluència amb les idees de diversos autors (Dahlberg et al., 1999; Malaguzzi, 2005; Rinaldi, 2001) a la Upetita partim del convenciment que els nens i nenes són persones intel·ligents, capaces, coconstructores de coneixement, identitat i cultura, ciutadans de ple dret de la societat en què vivim, persones que des que neixen estan intentant donar sentit al món a partir del desenvolupament de models i teories propis. Infants que experimenten el món, que se senten part d'ell des del moment de néixer, plens de curiositat, carregats del desig i l'habilitat de comunicar-se des de l'inici de la vida.

Aquesta visió potent dels infants comporta adreçar-s'hi de manera oberta, oferint possibilitats sense obligar i afavorint les iniciatives pròpies dels nens i nenes, evitant d'imposar "itineraris de coneixement prefixats que no permetin el desenvolupament del propi pensament" (Hoyuelos, 2004).

Així mateix, pressuposa respecte envers les maneres de pensar pròpies de la infància. A la Upetita "se suposa la racionalitat de tots (...) i s'intenta comprendre la intencionalitat de les criatures" (Gallego, 2008), donat que s'entén que els infants tenen els seus models propis d'interpretació dels fenòmens del món, models que els serveixen per a entendre, predir comportaments i anticipar-se a un entorn canviant. Sota aquest supòsit, no es parteix de la idea que els models infantils són erronis sinó que s'entenen com a maneres de pensar pròpies de la infància, que evolucionen amb les experiències culturals viscudes.

La cura dels moments educatius quotidians

L'escola bressol té un actiu molt valuós en si mateix que és el temps. Un temps que, si es planteja de manera respectuosa amb el ritme propi dels infants i no ve marcat per la freda imposició dels rellotges, permet que els processos dels nens i nenes, els moments de descoberta i investigació i els moments de relacions omplin les hores de l'escola.

Com explica Pujol (2017) governar el temps en comptes de resseguir-lo, i així mateix, habitar l'espai en comptes d'ocupar-lo, serien les condicions fonamentals per permetre als infants de situar-se al centre de l'acció educativa.

Un temps que no requereix d'inventar situacions fictícies, ja que la vida quotidiana en si mateixa ja és plena de significats i aprenentatges. El currículum i orientacions del primer cicle d'educació infantil (Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, 2012) exposa que les activitats de la vida quotidiana formen l'eix central de l'ambient educatiu a la llar d'infants i comparteixen el seu valor educatiu amb el joc i l'experimentació, promovent conjuntament el desenvolupament de les capacitats dels infants.

Donatella Giovannini (2004) defensa que, per tal que els moments de valor existeixin a l'escola de manera regular i estable, s'ha de procurar oferir aquestes oportunitats cada dia i no de forma esporàdica, per tant s'haurà de preparar els espais, els materials i els temps amb una intencionalitat clara d'afavorir les relacions entre infants, les relacions entre adults i infants i també, entre persones adultes.

En aquest sentit, la responsabilitat de les mestres és clau, ja que han de procurar que tots els moments del dia a dia siguin moments cuidats, segurs i en un espai pensat per a què hi passin coses interessants, un temps també planificat per a donar cabuda a les famílies alhora que a les necessitats bàsiques de l'infant.

La vida a l'escola bressol no pot estar programada, ja que si es programa el dia a dia, la vida desapareix, les inquietuds dels infants no poden ser ateses, i s'estandaritza la infància. Cal afavorir que els infants visquin processos vius i significatius.

El temps s'haurà d'organitzar entre el temps per cobrir les necessitats bàsiques dels infants i com aquestes són ateses i realitzades i el temps que sorgeix del quotidià.

La promoció de l'esperit investigador

No és que els infants siguin petits científics sinó que els científics fan servir processos cognitius que s'observen per primer cop en nens i nenes molt petits.

(Gopnik i Meltzoff, 1999).

A la Upetita entenem que nens i nenes fan ciència des del néixer perquè tenen curiositat per captar i entendre el món que els envolta des del mateix moment que obren els ulls al món. Infants amb incansable esperit investigador, que davant qualsevol novetat repeteixen amb insistència allò que els ha cridat l'atenció per assegurar-se que realment és així, i que després de l'experiència repetida i el contacte amb persones adultes o altres infants, acaben interpretant d'alguna manera, a vegades gens fàcil d'entreveure a ulls adults, sobretot mentre no dominen el llenguatge.

Aquest esperit investigador que es dona de manera natural en els infants és al que volem donar resposta des de l'escola bressol. La intenció no és crear científics ni científiques, sinó senzillament oferir circumstàncies que permetin als infants de posar en pràctica la seva curiositat natural davant dels fenòmens del món.

La Upetita disposa d'un espai específic per a la promoció de l'esperit investigador, l'*Explora 0-3*, on a partir de l'experiència obtinguda pel *Lab 0_6* i el *Lab sobre rodes* (versió itinerant creada per a les escoles bressol), es recullen propostes suggeridores per als infants d'aquestes edats de l'àmbit del coneixement científic. Aquest espai, en la línia de promoure la relació de la llar amb l'entorn, està previst que en horari no escolar es pugui obrir a famílies interessades en el procés investigador en aquestes edats.

Un altre espai del que l'escola bressol tindrà molta cura és l'espai exterior, el propi i el proper. L'espai exterior propi de la llar el volem ple de possibilitats motrius per donar resposta a la incansable energia dels infants i la necessitat de posar-se a prova en diferents habilitats físiques però també ple de possibilitats de contacte amb el món natural que desvetllin curiositat en els petits: "l'observació del formiguer del pati que provoca un formiguejar incessant de preguntes, llavors que dormitegen ensorrades a l'espera d'un ambient propici, el misteri del camí que fa l'entrepà de l'esmorzar per dins el nostre cos, la transformació de l'eruga en papallona, restes i rastres que expliquen històries que no hem vist però podem imaginar, aliments que es panseixen, s'assequen, es podreixen o es floreixen..." (Pedreira, 2005)

I per descomptat, gaudir amb els infants de la riquesa de l'entorn proper: els espais verds i el petit canal del Parc de les Homilies d'Organyà, el camí de Can Font, la Plaça de la Democràcia, la futura plaça de la ciència...

L'espai, el tercer educador

Un espai ben dissenyat és aquell que acull les necessitats dels nens i les nenes que l'habiten; unes necessitats que passen pel joc i la necessitat d'explorar amb llibertat i des de la curiositat.

(Silvente, 2016)

L'espai de l'escola bressol Upetita està organitzat per a promoure relacions personals basades en el respecte i la corresponsabilitat de totes les persones que hi conviuen. S'ha pensat en una distribució de l'espai que afavoreixi el joc de l'infant de forma autònoma, natural i espontània i prou flexible com per donar resposta a les necessitats de cada infant i de les seves famílies.

El disseny arquitectònic, la distribució de l'espai, el mobiliari, la decoració, ... tot parla del model d'escola. Espais agradables, càlids i amables en coherència amb la visió d'infància, educació i societat que cimenten la Upetita. Un diàleg interdisciplinari entre educació, arquitectura, estètica, disseny, art i ambient que defineix l'espai com a tercer educador (Malaguzzi, 2001).

Una llar d'infants oberta a l'exterior i que conflueix a l'interior en la placeta, l'espai central compartit, de fàcil accés des de qualsevol punt, lloc de trobada i relació per tota la comunitat educativa. La placeta permet i promou la investigació, l'exploració, les relacions, la cooperació i la comunicació dels infants, i a la vegada, és un espai de retrobament i intercanvi que facilita les relacions espontànies que es donen diàriament a l'escola entre els diferents membres de la comunitat educativa.

Oberts a la placeta però també a l'exterior, els espais de petits, mitjans i grans, mimats amb cura per donar resposta als infants que hi conviuen, espais acollidors amb i per a tothom, proveïdors d'experiències educatives que promoguin aprenentatge de qualitat, comunicats entre si per afavorir les interaccions entre iguals, espais dinàmics que evolucionen a mesura que els infants canvien, espais versàtils i adaptables a les diferents necessitats que puguin sorgir.

I alguns espais específics, lligats a àmbits culturals de rellevància.

- **Explora 0-3:** espai específic per a gaudir de l'exploració sobre fenòmens de l'àmbit de la ciència, de la fascinació del món natural. Un espai al servei dels infants de la llar però del qual també podran gaudir infants i famílies que no pertanyin a la comunitat educativa Upetita.
- **Bebeteca:** espai per posar la literatura de qualitat a l'abast de nens i nenes acompanyats de les famílies, que potencia l'expressió i la comunicació verbal, gestual i musical a través d'activitats tant lliures com dirigides: contes, petites històries teatralitzades o il·lustrades, narracions, audicions, etc. La Bebeteca compta amb un recull de llibres i lectures vinculades amb la criança i amb servei de préstec per a les famílies.
- **Taller d'art:** espai per a la creació i l'experimentació equipat amb materials diversos per a la creació artística perquè, com deia Malaguzzi, "l'art porta la roba dels dies laborables,

no el vestit dels diumenges”. Una resposta a la necessitat creativa dels infants, un espai on poder gaudir de la relació amb les arts visuals en petit grup, amb llibertat per a crear i experimentar.

- **L'espai exterior:** un espai exterior ple d'oportunitats motrius, de relació, d'experiències físiques, de descoberta de diferents manifestacions de la vida, de construcció. Com deia Penny Ritscher (2003) *“un lloc articulat, acollidor, encisador, ple de secrets. Els espais exteriors han de ser pensats amb la mateixa cura que els interiors”*.

El joc al centre

Mentre dura el joc, l'infant sempre està per damunt de l'edat promig, per damunt de la conducta diària; en el joc, és com si fos un cap més alt del que és en realitat.

(Vygotskii, 1988)

El joc, la manera natural dels infants de relacionar-se amb el món, una combinació de curiositat i plaer, el mecanisme inventat per la naturalesa a través del qual l'infant aprèn i adquireix habilitats i capacitats de manera eficient, una arma molt poderosa per l'aprenentatge (Mora, 2013).

El joc es caracteritza per autonomia de decisió sobre la pròpia acció, per la possibilitat de prendre iniciatives diverses. Plantejar situacions educatives com un joc, amb tot allò de positiu que té el joc (lliure elecció de com jugar, a què, amb qui, quant de temps...) afavoreix la mobilització d'idees potents.

La Upetita procura espai i temps per al joc, un joc cuidat que combina la intencionalitat de la persona adulta amb la llibertat dels infants per dur-lo a terme. Joc amb valor d'aprenentatge, amb una disposició i tria de material que enfoca intencionadament cap a alguna qüestió d'interès des del punt de vista de la persona adulta però prou obert com per mantenir la llibertat inherent al joc. Un joc on tothom aprèn, infants i adults.

L'escola oberta a les famílies.

Escoltar per acollir, comunicar per comprendre, informar per compartir i documentar per a conèixer-nos.

(Galardini, 2012)

La família constitueix el primer entorn de socialització dels infants i té un paper fonamental en el seu desenvolupament ja que influeix en les estructures més profundes de la personalitat i és l'agent de socialització per excel·lència (Martín i Ocaña, 2011). La qualitat de les relacions i els vincles que es generen en aquest entorn de la família suposen un dels factors més influents en el desenvolupament cognitiu, psicològic i emocional de les persones.

Per aquest motiu, la Upetita s'adreça a la família com un tot i l'embolcalla i acompanya en el procés de criança dels seus infants. La família es considera part integrant de l'escola i es treballa per facilitar la seva implicació en un projecte comú i garantir tots els canals de comunicació i col·laboració.

La comunicació i l'intercanvi amb les famílies és un element fonamental per comprendre l'infant. Cada família és única i necessita dels canals de comunicació i participació que millor s'adaptin a les seves característiques. Aquests canals es basen en la confiança, el reconeixement i el respecte així com en la complicitat de compartir un projecte comú que vetlli pel benestar de l'infant de forma integral. A la Upetita entenem l'escola com un model participatiu entre professionals, famílies i infants que cooperen mútuament per acompanyar els infants en la descoberta del món que els envolta i per aconseguir una major autonomia.

En aquesta relació el paper de l'equip educatiu és molt important per afavorir i potenciar aquest clima de confiança mostrant coherència i actuant amb els mateixos criteris davant les famílies amb transparència, respecte i proximitat.

Un equip educatiu que fa ús de la documentació per compartir idees amb les famílies i donar visibilitat a tot el que passa dintre de l'escola. Documentar és una eina fonamental per explicitar la tasca educativa i visibilitzar i compartir com definim i entenem l'educació i la infància. Com escriu Hoyuelos (2007), la documentació és el testimoni (visual, audiovisual o escrit) que dona identitat i gruix cultural a la pròpia escola i als que l'habiten.

Així mateix, crear espais compartits i afavorir trobades entre famílies també és un objectiu prioritari a la Upetita en la relació família-escola. L'Explora 0-3 i la Bebeteca són espais compartits amb les famílies i oberts a l'entorn, espais d'escolta, d'acompanyament, de respecte, d'empatia, d'inclusió i sobretot espais d'intercanvi amb i entre les famílies i l'equip educatiu de l'escola.

Un dels moments més delicats per a infants i famílies és la incorporació dels infants a l'escola bressol. Passar de l'àmbit familiar a un context més social amb persones adultes diferents i altres infants suposa un canvi important que va acompanyat de noves i intenses emocions. Donem a aquest moment rellevància tenint cura que les famílies se sentin tranquil·les, acollides, escoltades i respectades en les seves necessitats, oferint el temps necessari a cada família per construir aquesta confiança que ha d'anar creixent (Ramis, 2016).

Familiaritzar és establir vincles entre totes les persones implicades en l'educació d'un infant: el mateix infant, la seva família i les mestres que en tindran cura (Febrer i Jansà, 2010). El pla d'acolliment de l'infant i les seves famílies de l'escola bressol concreta les diverses actuacions previstes per a la seva incorporació a la vida escolar. Atenent a totes les especificitats, les respostes han de ser diverses i ajustades a les necessitats de cada família: des de la Jornada de Portes Obertes i el període de matriculació a accions com les reunions plenàries, les entrevistes prèvies individualitzades, les tutories de seguiment, etc, sense descuidar i tenint molt present el contacte diari sistematitzat que permeti fer un traspàs d'informació a les entrades i sortides de l'infant a l'escola.

L'equip educatiu

L'equip educatiu el formen el conjunt de persones especialitzades i formades per atendre tots els aspectes vinculats a la primera infància. Hi conviuen diàriament professionals de l'educació graduades en Mestre d'Educació Infantil i tècniques de Grau Superior d'Educació Infantil, i es compta també amb el recolzament quan calgui d'especialistes en psicopedagogia i educació social, entre d'altres.

Aquest equip natural té un mateix objectiu comú, el desenvolupament global dels infants, i per tant necessitarà treballar conjuntament. És un equip que col·labora i treballa de manera cooperativa, on totes les persones sumen en el seu creixement individual i de grup, que s'organitza de la manera més òptima tant el temps d'atenció directa cap als infants i les seves famílies com el temps de gestió i preparació de cada professional, un equip en formació i reflexió constant, que compta amb el recolzament de les professionals de la universitat però empoderat per a decidir amb autonomia i evolucionar a partir de l'esdevenir diari a l'escola bressol.

Un equip que es planteja constantment l'actitud de la persona adulta a l'escola bressol.

Una persona adulta amb coneixement i intuïció per a donar la resposta més adequada a les particularitats, interessos i ritmes de cada un dels infants.

Una persona adulta que proveeix d'experiències i situacions pensades, que prepara l'ambient i les propostes i materials per a què el joc natural de l'infant sigui de qualitat, evitant la sobre estimulació.

Una persona adulta atenta que acompanya l'infant, que es planteja la idoneïtat de la seva possible intervenció per a no interferir en els processos propis dels infants, respectuosa, discreta i prudent, en complicitat amb el seu fer.

Una persona adulta que no només preveu i planifica sinó que es planteja interrogants juntament amb els infants i crea contextos coherents i harmoniosos on la simultaneïtat, la flexibilitat i la continuïtat d'espais, temps i accions afavoreixen l'autonomia dels nens i nenes i els fan sentir protagonistes de les experiències viscudes.

Una persona adulta que sap combinar la seva acció davant dels infants amb l'observació del que fan, del que necessiten i del que ha de servir per seguir construint propostes generadores d'aprenentatge. .

Una persona adulta que transmeti confiança als infants i a les famílies

Això no es pot fer des de valors individuals. L'equip educatiu és l'engranatge fonamental que farà créixer les educadores a la recerca de l'excel·lència en l'acció educativa.

Referències bibliogràfiques

Dahlberg, G., Moss, P., i Pence, A. (1999). *Més enllà de la qualitat: perspectives postmodernes*. Associació de Mestres Rosa Sensat.

Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. (2012). *Curriculum i orientacions educació infantil. Primer cicle*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament,. <http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0080/bfd2cd16-10d5-4103-aba2-ee9744b2399d/Curriculum-Infantil-0-3.pdf>

Febrer, I., i Jansà, E. (2010). Comença l'escola bressol, un procés de familiarització. *In-fàn-ci-a*, 176, 17-22.

Galardini, A. L. (2012). *Participació*. Rosa Sensat.

Gallego, C. (2008). Alfabetització matemàtica i comunitats escolars. *Temps d'Educació*, 34, 29-66. <http://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/126498/177362>

- Giovannini, D. (2004). Les activitats a l'escola bressol. *In-fàn-ci-a*, 136, 15-22.
- Gopnik, A., i Meltzoff, A. N. (1999). *Palabras, pensamientos y teorías*. Visor.
- Hoyuelos. (2004). *La ética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Octaedro / Rosa Sensat.
- Hoyuelos, A. (2007). Documentació com a narració i argumentació(*). *Guix d'infantil*, 39, 5-9.
- Malaguzzi, L. (2001). *La educación infantil en Reggio Emilia*. Octaedro/Rosa Sensat.
- Malaguzzi, L. (2005). *Els cent llenguatges dels infants* (p. 215). Rosa Sensat.
- Martín, M. N., i Ocaña, L. (2011). *Desarrollo socioafectivo*. Paraninfo.
- Mora, F. (2013). *Neuroeducación: solo se puede aprender aquello que se ama*. Alianza.
- Pedreira, M. (2005). La ciència de la quotidianitat. *Guix*, 313, 13-17.
- Pujol, M. (2017). L'escola: espai per habitar, temps per viure. *In-fàn-ci-a*, 218, 20-24.
- Ramis, A. (2016). *Famílies i mestres: entendre'ns per educar*. Eumo.
- Rinaldi, C. (2001). Els pensaments que sustenten l'acció educativa. *In-fàn-ci-a*, 118, 3-13.
- Ritscher, P. (2003). *El Jardí dels secrets: organitzar i viure els espais exteriors a les escoles*. Associació de mestres Rosa Sensat.
- Silvente, J. (2016). La qualitat dels espais de l'escola: reflexions sobre el disseny. *El diari de l'educació*.
- Vygotskii, L. S. (1988). *Pensament i llenguatge*. EUMO.